

KATECHETICKÉ OZVENY

Informátor a metodický pomocník pre katechétov Spišskej diecézy

Šk. r. 2006/2007

č. 2

„Z pňa Jesseho vypučí ratolešť a z jeho koreňov výhonok vykvitne.“ (Iz 11,1)

Pred nami je strom, ktorý má korene kmeň a konáre. Vyzerá, že strom je mŕtvy. Takýto strom sám od seba nemôže priniesť ovocie, neobohacuje, nedokáže darovať nový život.

Tu sa deje niečo tajomné. Napriek tomu, že kmeň je mŕtvy, vyrastá z neho nový život. Boh sám daruje tento nový život. Izrael smie znova dúfať. Ratolešť vypučí v pravý čas a sila života je mocnejšia ako sila smrti, sila života premáha smrť.

Nová zelená ratolešť na strome sa zároveň stáva ochranným priestorom pre nový život - pre život Božieho Syna.

Z kvetu nevinnosti - z lona Nepoškrvnenej Panny prichádza Vykupiteľ. Sila nevinnosti je mocnejšia ako sila hriechu. Boh prichádza a zachraňuje to, čo už je navonok mŕtve. Boh mení tento svet príchodom svojho Syna.

Aj keď sa mi niekedy zdá, že strom môjho života je už suchý, Boh ma uistuje, že JE TU SO MNOU. Z KMEŇA MÔJHO ŽIVOTA MÔŽE ZNOVA VYKLÍČIŤ PLNOHODNOTNÝ ŽIVOT.

*(obraz: Vianoce, batika od s. Adelis
text k obrazu: Klára Solňanová)*

OBSAH

Úvodná meditácia k obrazu Kmeň Jesseho.....	1
Úvodník	2
Info	3
Odborný poradca – didaktická analýza učiva.....	4
Odborný poradca – skupinová práca žiakov.....	5
Ako aktivizovať – Desatoro	6
Ponúkame	8
Príležitostná katechéza – Prežívanie adventu	9
Jasličková pobožnosť pre deti - Stretnutie Šimona s Ježišom.....	12

ÚVODNÍK

Každé striedanie ročného obdobia má svoje čaro a zároveň vzbudzuje v nás ľudoch nové očakávania. Začiatok adventného obdobia a blízkosť Vianoc vyvolávajú v deťoch, ale aj v dospelých, neopakovateľnú atmosféru očakávania nádherných dní, v ktorých budeme obdarovaní Božou a ľudskou láskou. Adventný a predvianočný čas je nádherný práve svojím očakávaním. Vzbudzuje túžbu a tá zasa zvestuje nádej. Tento tajomný čas nás nenecháva ponorených do spokojnosti z prítomnosti alebo uzatvorenia sa do seba. On nás stále otvára pre toho, ktorý tajomným spôsobom prichádza na Vianoce, aby nám dal znova prežiť skutočnosť, že najväčším darom je Boh s nami – Emanuel, ktorý je Láska. (porov. Mt 1,23; 1 Jn 4, 8)

Prežívať skutočnú atmosféru adventu a Vianoc, ktorá je zbavená hlučnej reklamy zábavy a konzumizmu, sa dá jedine v perspektíve vnútorného očakávania, že ten, ktorý je Láska, osloví nás v našom vnútri a vzbudí v našom srdci ušľachtilé city a túžby viacej „byť“ ako „mať“. Čas adventu je teda časom očakávania na zrod nového života v nás, aby sa Boh v nás zrodil svojou božskou dobrotou a láskou. K tomuto zrozeniu nového človeka v Kristovi je potrebné, aby sme prešli svojou cestou osobného adventu k betlehemskej žiare Božej lásky, ktorú priniesol Boží Syn, keď sa stal jedným z nás, aby nám ukázal, ako aj my máme skutočne žiariť dobrotou a láskou.

Na svoju adventnú cestu k betlehemským jasliam Božieho Syna Ježiša Krista spomína terajší Svätý Otec Benedikt XVI. takto: „Cirkevný rok udával rytmus plynutia času a ja som to s veľkou vďačnosťou a radosťou pociťoval už ako dieťa, ba možno práve ako dieťa. Počas adventu sa skoro ráno slúžili roráty (sväté omše) v tmavom kostole osvetlenom iba sviecami. Radostné očakávanie blížiacich sa Vianoc dodávalo chmúrnym dňom osobitú čaru. Rok čo rok sa náš betlehem rozrastal o niekoľko figúrok a vždy sme pociťovali neobvyklú radosť, keď sme s otcom nosili z lesa mach, borievčie a jedľové vetvičky.“ (J.RATZINGER-BENEDIKT XVI.: *Z môjho života- autobiografia*. Trnava: Dobrá kniha 2005, s. 17-18)

Každá generácia svojisky prechádza adventnou cestou očakávania na stretnutie s Božím Synom. Jedno však ostáva. Človek vedený Božím slovom, ktoré je hlásané v rodinnom alebo v cirkevnom spoločenstve, nachádza pravý smer k stretnutiu s tým, ktorý jediný dokáže splniť jeho očakávania po pravej nádeji, radosť a láske. Tak ako v historickom advente Boh posielal ľudí, aby viedli iných na tejto ceste, tak je to aj v dnešnej dobe. Rodič, kňaz, katechéta je ten, ktorý vedie po adventnej ceste k radostnému tajomstvu Vianoc. Každá účasť na svätej omši a katechéze je novou, a predsa osvedčenou cestou, ktorá vedie k tomu istému cieľu: k stretnutiu s Ježišom. Adventné a vianočné katechézy, liturgické slávenia, akadémie a iné duchovné podujatia majú hlavný cieľ: priblížiť účastníkov ku Kristovi, dostať ich do dôverného vzťahu k nemu, aby sa stali jeho učeníkmi a aby vierou mali v ňom život. (porov. VDK, čl. 80)

Zo spomienok terajšieho Svätého Otca na advent a Vianoce cítiť nielen nostalgiu za poéziou ich slávenia a prežívania v detských rokoch, ale aj ambíciu povzbudiť a usmerniť rodičov, duchovných otcov, katechétov a kresťanských vychovávateľov, aby dnešným deťom a mládeži odovzdávali vzácny poklad viery viditeľnými liturgickými sláveniami, duchovnými

rozhovormi, katechetickými poučeniami a používaním názorných symbolov, gest, ktoré sú určené na prežívanie tajomstva spásy.

Drahí kňazi, katechéti! Adventný a vianočný čas je pre nás naozaj časom požehnanej práce. Dajme si záležať na tom, aby sme ho využili na školu viery a života. Dnešné možnosti v rodinách, vo farnostiach a v cirkevných spoločenstvách nám umožňujú, aby sme túto školu viery a života premenili na "fantáziu lásky". Táto nás nemá v priebehu našich katechetických a duchovných podujatí unášať do vysnívaného náboženského sveta, ale ako hovorieval Ján Pavol II., má nás uvádzať do reality prítomnosti toho, ktorý sa dokáže na človeka usmievať z behlehemských jasiel' úsmevom ľudského dieťaťa a zároveň pravého Boha. Nech aj tu naša katechéza zostane verná Bohu a človeku! (porov. VDK 45)

Skúsme každý jeden z nás prejsť osobnou cestou adventu! Nečakajme, kým Vianoce prídu, poďme im v ústrety! Vykročme na adventnú cestu zľahka! Odhodme ľudskú záťaž a vezmime iba to, čo potrebujeme k životu viery, nádeje a lásky! Nechajme v priekope egoizmus, individualizmus, ľahostajnosť, závisť, ba aj túžbu vyrovnáť sa za každú cenu iným! Po adventnej ceste poďme v ústrety sviatkom darovania, splnenia túžob a čakania na toho, ktorý je v nás Boh – Lásky!

Požehnaný advent, Vianoce a nový rok Vám, vašim blízkym a tým, ktorých katechizujete, želajú a vyprosujú Vaši kolegovia z DKÚ

SNV, 1.12.2006 (Šk)

INFO

METODICKÝ DEŇ PRE ZAČÍNAJÚCICH UČITEĽOV

Dňa 6. februára 2007 sa uskutoční metodický seminár začínajúcich učiteľov náboženskej výchovy / náboženstva, v Diecéznom katechetickom úrade, Levočská 10, 052 01 Sp. Nová Ves. Začiatok seminára je o 9.00 hod.

Program seminára: (povinnosti učiteľa vyplývajúce z platnej kánonickej misie, tvorba časovo-tematických plánov, stratégie vyučovacej hodiny a modely katechézy, formulácia cieľov vyučovacej hodiny, formy, metódy a pomôcky, rozbor konkrétnej vyučovacej hodiny). V priebehu seminára absolvujete vstupnú konzultáciu u p. riaditeľa DKÚ.

Prosíme Vás, aby ste Vašu účasť na seminári potvrdili emailovou poštou. Prihláseným účastníkom zašleme pozvánku, ktorá bude slúžiť na uvoľnenie z vyučovacieho procesu.

Ak sa seminára nemôžete zúčastniť v uvedenom termíne, žiadame Vás, aby ste sa nahlásili na individuálnu inštruktáž. Táto povinnosť Vám vyplýva z udelenia kánonickej misie.

Tento seminár sa týka aj tých nových učiteľov, ktorí doteraz neabsolvovali metodickú inštruktáž a vstupnú konzultáciu v DKÚ.

SEMINÁR PRE UČITEĽOV

TÉMA: Integratívne biblické metódy na vyučovanie náboženskej výchovy/náboženstva.

(Abrahámov príbeh spracovaný rôznymi integratívnymi prístupmi, kreatívne cvičenia a tvorba pomôcok k danej téme)

TERMÍN: 19.- 21. február 2007

MIESTO: Rehoľno-formačné centrum palotínov, sídlisko Západ 1, Sp. Nová Ves
(pri kostole Božieho milosrdenstva)

ZAČIATOK: 19. 2. 2007 o 09.00 hod. KONIEC: 21. 2. 2007 o 16.00 hod.

LEKTOR: PaedDr. K. Soľanová, PaedDr. V. Súkeniková

CIEĽ: Zvyšovanie odborných kompetencií učiteľov náboženskej výchovy/náboženstva.

Ubytovanie: 170,- Sk, strava: 200,- Sk (raňajky 45,- obed 100,- večera 85,- Sk)

Nakoľko sú ešte voľné miesta, žiadame záujemcov, aby sa prihlásili na našu adresu do 15. 1. 2007. Všetkým prihláseným záujemcom zašleme záväznú prihlášku a podrobné informácie.

DIDAKTICKÁ ANALÝZA UČIVA

Je to vlastne uvažovanie o učive - čo zamýšľam dosiahnuť, aký je cieľ hodiny. Učiteľ pri uvažovaní o učive berie do úvahy rôzne informácie: znalosť odboru, znalosť kurikulárnych dokumentov a vzdelávacích cieľov, didaktické a pedagogické poznatky, znalosti žiakov, znalosť situácie, v ktorej prebieha vyučovanie ...

Didaktickú analýzu možno charakterizovať týmito otázkami:

- Aké majú žiaci o téme predbežné vedomosti, nesprávne predstavy?
- Čo z učiva bude pre žiakov najťažšie?
- Ako budem žiakov aktivizovať?
- Ako zabezpečím časovú a obsahovú kontinuitu obsahu učiva?
- Ako zabezpečím diferencovaný a individuálny prístup k žiakom?
- Aké učebné úlohy si musím pripraviť na upevnenie učiva (vrátane DÚ)?
- Aké iné hľadiská musím rešpektovať?

Didaktická analýza sa riadi dvoma princípmi:

1. Behaviorálny prístup sa venuje popisu cieľového správania žiaka. Ide tu o stanovenie všeobecných (napr. *žiaci poznajú Desať Božích prikázaní a chápu ich význam pre život kresťana*) i špecifických cieľov (napr. *žiaci dokážu zaujať správny postoj k veciam súkromným a spoločným*). Transformácia všeobecných cieľov do konkrétnych úloh a požiadaviek na žiakovo učenie je jedným z najdôležitejších (a často nezvládnutých) krokov pri plánovaní vyučovania.

2. Kognitívna psychológia – zameriava sa na zachytenie vnútorných vzťahov v učive, podobností a rozdielov medzi javmi a pod. Aby sa dosiahol očakávaný výsledok u žiaka, vytvára bohaté mentálne štruktúry (schémy, pojmové mapy, grafy...)

Psychologická teória učenia predpokladá, že učivo je možné rozdeliť, teda didakticky analyzovať, t. j.:

- **určiť, z akých vedomostí sa skladá učivo** (fakty, pojmy, postupy, pravidlá, zákony, zručnosti a pod.) a ako sú reprezentované, t.j. slovne opísané, zobrazené na obrázku, je k dispozícii model, zvuková nahrávka, alebo ako by mali byť reprezentované, aby čo najviac uľahčili žiakovi ich pochopenie (hľadáme, ako to „čo najlepšie povedať“, aký obrázok bude najvhodnejší, najprehľadnejší, ktoré miesto filmu vybrať na premietanie na hodine a pod.)

- **stanoviť, akými prostriedkami chcem tieto ciele dosiahnuť** a aké metódy sú k dispozícii, ako zapojiť žiaka do interakcie s učivom, aby nastalo učenie, aby žiak zvládol vedomosti alebo zručnosti. Tu si učiteľ prejde obsah učiva a zvolí vyučovacie metódy, didaktické pomôcky a metodický postup. Ku každému typu učiva je možné stanoviť optimálne podmienky pre učenie alebo postup, ako žiakov daný typ poznatku naučiť.

Dôležitá je činnosť žiakov – striedanie s činnosťou učiteľa.

Tu sa zdôrazňuje zásadný rozdiel medzi informovaním a vyučovaním. Oznámenie informácie bez demonštrovania, bez príležitosti na precvičenie a bez samostatnej práce je len informovaním, a nie vyučovaním.

Jeden z modelov analýzy učiva hovorí o vyučovacej transakcii, t.j. o všetkých potrebných interakciách medzi žiakom a učivom, ktoré sú nutné k tomu, aby nastalo učenie (teda aby bol dosiahnutý špecifický cieľ vyučovania). Pre každú transakciu by mal byť navrhnutý sled vyučovacích krokov (stratégia). Má obsahovať tri základné zložky:

- **predstavenie (prezentácia, demonštrácia) učiva,**
- **vysvetlenie učiva,**
- **príležitosť na precvičenie a pomoc pri samostatnom používaní (aplikácia).**

Každý typ učiva vyžaduje odlišné formy vyučovania. Ide vlastne o to, že musíme rozlišovať medzi rozdielnymi typmi vyučovacích cieľov alebo očakávaných výsledkov. Pre každý

z nich je treba vytvoriť iné podmienky, iné stratégie. Správny postup vyučovania (stratégia) je ten, ktorý všetky tieto podmienky rešpektuje.

Ďalšie otázky, ktoré si pri analýze učiva treba položiť:

Výchova a jej možnosti: Ako môžem učivo i priebeh vyučovania výchovne využiť k formovaniu postojov a názorov?

Organizácia: Aké pracovné podmienky si musím zabezpečiť? Aký organizačný typ (stratégia) vyučovania bude najlepšie zodpovedať zvoleným metódam?

Čas: Koľko času môžem venovať jednotlivým fázam vyučovacej hodiny? Koľko času si vyžiada domáca príprava žiakov na ďalšiu hodinu?

Realizácia: Ako budem zabezpečovať pracovnú súčinnosť žiakov? Ako budem zisťovať pracovné výsledky žiakov?

Spracované podľa: Z.Kalhous, O. Obst: Školní didaktika, Portál 2002

SKUPINOVÁ PRÁCA ŽIAKOV – praktická časť z metodického dňa pre základné školy **Pre učiteľa je dôležité:**

- určiť cieľ vyučovacej hodiny a overiť si, či sa tento cieľ dá dosiahnuť metódou skupinovej práce
- vyhľadať pomôcky a pripraviť zadanie činnosti, ktoré má byť konkrétne, jasné, stručné a prehľadné
- dať príležitosť pracovať s knihami, novinami, časopismi, videoprogramami, citátmi, prezentáciami a podobne, s ktorými žiaci inokedy nepracujú
- nezabudnúť na diskusiu – predstavenie výsledkov práce každej skupiny
- VYHODNOTENIE činnosti žiakov
- hodnotí – celá trieda, každá skupina môže pridať svoje hodnotenie, učiteľ na záver

Ako učiť žiakov efektívne pracovať v skupine:

- každý žiak v skupine má aspoň jednu úlohu (skupina má mať **vedúceho** – dozerá na činnosť, posúva činnosť; **zapisovateľa** – píše výsledky, na ktorých sa skupina dohodne; **časomerača** – sleduje čas; **hovorca** – referuje činnosť skupiny (učíme žiakov nehovoriť osobne, kto, čo v skupine povedal, ale vedíme k zodpovednému mysleniu za skupinu: *napr. robilo nám problém, dohodli sme sa na tom..., zdalo sa nám, že čas veľmi rýchlo ubieha, nevedeli sme sa dohodnúť na tom...*)

Chyby učiteľov:

- úlohy nedostačujúco pripravené a nejasne formulované, nevhodne rozdelené (veľké a malé), neciele- ne zadaná úloha, nedostatočný časový priestor, príliš často rovnaký typ skupiny, učiteľ neobchádza skupiny počas činnosti, nevyhodnotí prácu, nemotivuje pozitívne.

Možnosti delenia skupín s využitím motivačných pomôcok:

- Špagátiky (3 ks rovnako dlhé – podľa počtu žiakov)
- Rozstrihané pohľadnice (tematické podľa témy). Jednu časť vyložiť z obálky – rozložiť na lavicu a ostatné časti hľadajú žiaci.
- Farebné kartičky s menami (počet farieb sa zhoduje s počtom skupín, ktoré chceme vytvoriť). Rôzne farby kartičiek v jednotlivých skupinách umožňujú žiakom „putovanie“ i zmenu zloženia skupiny.
- Farebné geometrické tvary (štvorec, trojuholník, kruh, pravouholník, kosoštvorec)
- Farebné guľičky z papiera
- Rôzne druhy malých keksov – umožňujú vytvoriť atmosféru srdečnosti, uvoľnenosti

- Rytmičné hodnoty – noty – téma: spoločenstvo, akord, rytmus života
- Poštové známky – podľa znázornenia: sv. Cyril a Metod, kvety, kostoly
- Orechy – rôzne odrody: pistácie, vlašské, lieskové, arašidy
- Kôstky: broskyne, marhule, slivky – téma jadro, semeno
- Farebné kvapky
- Slová patriace k jednému prísloviu, citátu (4 slová) napr. tichá voda brehy myje; *každý začiatok je ťažký; aký pán, taký krám; nie šaty robia človeka; hnev je zlým radcom*. Slová možno vybrať i zo žalmonov, napr. *Pán je môj pastier, velebí moja duša Pána, srdce plesá v Pánovi, raduj sa celá zem, Pane otvor moje pery, sláva Bohu na výsostiach, verím v jedného Boha, na počiatku bolo Slovo, svetlo svieti vo tmách, Slovo sa telom stalo*.
- Hudba – znie hudba a vo chvíli, keď ju učiteľ vypne, ukáže na prstoch, koľko členné skupiny sa majú vytvoriť
- Staré mince – k téme: hodnoty
- Kamene – k téme: pevnosť, Cirkev, kostol
- Určitá stavba zo zlatého papiera – k téme: kostol = Cirkev
- Servítky – ovečka, kohút, slnečnica, Vianoce
- Jemné šatky – k téme: jemnosť, spoločenstvo, odtiene oranžovej k Turíciam, odtiene modrej – k téme voda
- Liturgické symboly týkajúce sa jednej témy: napr. stromček, veniec, hviezda, darček
- Farebné tvary podľa liturgických farieb: fialová, ružová, biela, červená, zelená
- Kľúčové slovo témy v rôznych farbách rozdelené na slabiky: BO-ŽIE-KRÁ-LOV-STVO
- Kľúčová veta témy v rôznych farbách: NAPLNENÍM / ZÁKONA / JE / LÁSKA.

Zdalo by sa, že delenie žiakov do skupín nemá nič spoločného s odovzdávaním vedomostí, že je dôležitejšie skúmanie, výklad učiteľa, diktovanie poznámok, predstavenie témy hodiny. Motivujúca a integrujúca časť hodiny môže rovnako plniť výchovnú i vedomostnú zložku.

Tvorivý učiteľ môže viac naučiť počas samotnej práce žiakov ako učiteľ počas výkladu, pracujúci tvorivo iba sám. Za samostatnú prácu žiakov sa nepovažuje to, ak žiaci majú možnosť iba vstúpiť do výkladu učiteľa, ale nemajú zadanú samostatnú činnosť, ktorú po jej ukončení učiteľ i vyhodnotí.

Spracovala: Klára Sol'ánová

AKO AKTIVIZOVAŤ

DESATORO

Šieste a deviate prikázanie: Nezosmilniš. Nepožiadaj manželku svojho blízkeho.

Ciele

- kognitívny: Porovnať a zhodnotiť názory na sexuálny život pred manželstvom z pozície veriaceho človeka.
- afektívny: Vnímať zmysel tohto prikázania – mať v úcte človeka opačného pohlavia. Vnímať sexualitu ako veľký Boží dar a sexuálnu zdržanlivosť ako môj dar pre môjho budúceho manželského partnera. Uvedomiť si dôležitosť a zodpovednosť manželstva.
- psychomotorický: Budovať partnerský vzťah na základe zodpovednosti. Formovať návyk modlitby za svojho budúceho manželského partnera.
- Metódy: brainstorming, pantomíma, diskusia, vetné pole, práca v dvojiciach
- Pomôcky: kartičky so slovnými výrazmi pre pocity, noviny, časopisy.
- Cieľová skupina: žiaci 9. ročníka ZŠ a ročníky SŠ

1. Uvedenie do témy:

Dvojiciam žiakov rozdáme kartičky, na ktorých sú napísané postoje alebo pocity, napríklad: hnev, radosť, smútok, ponuka, darovanie, prosba, odpustenie, priateľstvo, láska.... Každá dvojica predvedie gestom, pantomímou slovo na svojej kartičke. Ostatní sa snažia uhadnúť, o aké slovo ide.

Alebo: žiaci predvedú, ako gestikulácia a mimika mení význam slov. Napríklad veta: „Mám veľkú radosť!“ má iný zmysel vtedy, keď ju poviem s úsmevom a úplne opačný zmysel, keď urobím grimasu.

Zhrnutie: človek sa nevyjadruje len slovami, ale aj svojimi gestami, dotykmi, vyjadruje sa aj svojím telom.

2. Hlavná časť

Na naše vyjadrovanie gestami sa môžeme pozrieť aj z iného uhla pohľadu. Čo to znamená, keď niekoho objímam, keď ho pobožkám? Dávam mu tým najavo, že ho mám rád. Ako sa budem cítiť, keď mi niekto gestom (napr. podaním ruky) vyjadrí priateľstvo, ale ja pritom viem, že toto gesto nie je pravdivé?

Učiteľ vedie rozhovor o tom, ako má prehlbujúci sa vzťah medzi mužom a ženou, medzi chlapcom a dievčaťom svoj odraz aj v telesnom vyjadrení. Čo vyjadruje gesto najintímnejšieho telesného spojenia? Súhlasíte s tým, že takto svojím telom vyjadrujem „dávam sa ti úplne celý, celá“? Ak áno, za akých okolností to môžem takto telom vysloviť, aby to bolo pravdivé?

Kresťania vidia v sexualite veľký Boží dar, za ktorý nesieme zodpovednosť. Dvaja ľudia sa pri pohlavnom styku navzájom odovzdávajú, poznávajú sa, stávajú sa „jedným telom“. Najbezpečnejším miestom pre takéto úplné odovzdanie je pevný a trvalý vzťah – manželstvo.

Aktivita:

a/ každý žiak napíše na papier odpoveď na otázku: Prečo chcem s niekým chodiť? Učiteľ odpovede zozbiera a znova rozdá žiakom (tak, aby žiak nedostal papier so svojou odpoveďou). Žiaci sa k uvedenej odpovedi vyjadria a uvedú dôvody, prečo s odpoveďou súhlasia, prípadne nesúhlasia.

b/ žiaci vytvoria zoznam vlastností, ktoré by mohol mať partner, o ktorého by mali záujem. Vlastnosti môžu zoradiť podľa dôležitosti a zdôvodniť svoj výber.

c/ žiaci v dvojiciach diskutujú o problémoch, ktoré má na mysli dievča z nižšie uvedeného úryvku:

„Pre sexuálnu zdržanlivosť som sa rozhodla z dvoch dôvodov – jedným z nich je to, že ma k tomu vedie viera v Boha, tým druhým je skutočnosť, že človek má veľa problémov a ak začne žiť sexuálne už pred manželstvom, určite ich ešte veľa pribudne.“ (Lenka, 17 rokov)

d/ dopredu požiadame žiakov, aby priniesli na hodinu časopisy, ktoré bežne čítajú. Necháme ich zhodnotiť témy, ktoré v časopise prevažujú. Obsahujú vyvážené alebo jednostranné informácie? Ak sú v ňom články o vzťahoch – čo vidia autori článkov ako základ týchto vzťahov? Nájdeme článok, ktorý podporuje budovanie vzťahov na základe čestnosti, vernosti, pokory a lásky?

e/ učiteľ si pripraví dopredu nejaký článok alebo list čitateľa takého časopisu a na jeho základe pripraví pre žiakov otázky na zamyslenie. Žiaci porovnávajú takéto články a listy čitateľov z kresťanských časopisov pre mladých – Čajka, AHA! a diskutujú o postojoch a názoroch mladých ľudí na sexualitu. Príklady:

„V časopisoch pre mladých je veľa informácií o sexe a všetky sú také fascinujúce! Potom si pozriete iný časopis a tam sa dočítate, ako sa ľudia zverujú so svojimi problémami a zisťujete realitu: zúfale opustené dievčatá, ľudia plní strachu z chorôb, nešťastné slobodné matky, podvedené manželky, sklamané milenky ... Zrazu si uvedomíte, aké škody môže sex napáchať.“ (Anna, 19 rokov)

„Myslím, že citovým následkom sexu dospievajúcich je pocit, že človek daroval sám seba, ale nič nedostal späť. To môže vyvolať pocit nesmiernej prázdnoty – cítiš, že si urobil niečo, čo by malo byť prejavom lásky. Avšak dievčatá, ktoré žiadajú o radu, sa o tomto zážitku nevyjadrujú ako o „milovaní“. Sex v pevnom vzťahu je skutočným „milovaním“. Dievčatá si však zamieňajú sex so známkou dospelosti a cestou k láske – a týmto sex rozhodne nie je.“ (psychológ)

3. Záver

Na zhrnutie tejto témy využijeme aj niektoré názory žiakov. Použijeme metódu „vetné pole“. V poslednej dobe sa slovo „milovať sa“ veľmi zneužíva. Väčšinou už vôbec neznamena jeho pôvodný význam. Médiami je prezentované ako „mať sexuálny pomer“. Pokúsime sa nájsť čo najviac viet, výrazov, ktoré znamenajú „milovať sa“ (odpúšťať si, obetovať sa pre druhého, byť druhému oporou, neopustiť v ťažkostiach....) Žiaci môžu vymýšľať čo najviac viet, ktoré zahrňujú celý obsah slova „nezosmilniť“. Žiaci vymyslia čo najviac slov, ktoré sa vzťahujú k pojmu láska.

Poukážeme na to, že láska je niečo veľmi krásne, ale nie lacné. V modlitbe prosíme toho, ktorý je Láska, aby každému z nás ukázal cestu k pravej láske.

PONÚKAME

František Trstenský: Aby si poznal spoľahlivosť učenia

Zámerom knihy je poskytnúť základné informácie o politickom, náboženskom a sociálnom prostredí, v ktorom vznikali texty Nového zákona.

Veľmi užitočný a praktický „manuál“ pre katechéty a učiteľov NV/N.

Cena: 88,- Sk

Karol Wojtyła: Láska a zodpovednosť

Autor v knihe konfrontuje učenie Cirkvi v oblasti sexuálnej etiky so životom, kde vystupuje potreba odôvodnenia noriem katolíckej etiky. Úlohou duchovného totiž nie je len prikazovať či zakazovať, ale odôvodňovať, vysvetľovať a objasňovať. Autor sa odvoláva na najzákladnejšie a bezprostredné morálne pravdy a hodnoty vychádzajúce z Evanjelia.

Cena: 220,- Sk

Anneliese Hechtová: Tvořivá práce s biblickými postavičkami

Metodická a didaktická príručka pre prácu s biblickými postavami. Pomocou vlastnoručne vyrobených postavičiek možno prerozprávať biblické príbehy zážitkovým spôsobom. Je to jedna z mnohých metód, otvára však nové prístupy k biblickým textom.

Výborná pomôcka pre tých, ktorí absolvovali kurz výroby biblických postavičiek.

Cena: 189,- Sk

Mária Benešová, Marie Pavlovská: Dieťa a Biblia

Autorky chcú pomôcť tým učiteľom NV/N a katechéty, ktorí sa snažia učiť novými alternatívnymi metódami. Svet biblických príbehov môžu deti zažiť cez vlastné pocity prostredníctvom vstupu do rolí biblických hrdinov a tak prežiť ich príbeh. To im uľahčuje sebazpoznanie a sebareflexiu cez biblickú postavu. Učí dieťa vytvárať si vlastný názor a prezentovať ho, rozvíja postoje cenné pre život.

Cena: 200,- Sk

Ciele

kognitívny:	Spoznať význam adventu a modlitby Príď tvoje kráľovstvo.
afektívny:	Prejaviť záujem o druhého človeka – pozornosť, náklonnosť, láskavosť.
psychomotorický:	Vytvárať spoločenstvo a pekné medziľudské vzťahy.
Cieľová skupina:	deti MŠ a I. stupňa ZŠ
Pomôcky:	lano 5-10 m, čierne, hnedé a tmavomodré šatky, vykladací materiál, čajové sviečky
Metódy:	rozprávanie, práca s vykladacím materiálom, skupinová práca
Model:	antropologicko - kerygmatický
Stratégia:	praktická

TEOLOGICKÁ ÚVAHA

„Príď tvoje kráľovstvo, buď tvoja vôľa, ako v nebi, tak i na zemi.“ (Mt 6,10)

Rozprávka „O hviezdnom toliari“ odкрýva tajomstvo adventu, kedy znova prežívame, ako nebo zostupuje na zem a uvedomujeme si význam slov modlitby: Príď kráľovstvo tvoje!“

Rozprávka bratov Grimmovcov rozpráva o tom, ako človek, ktorému nezostalo nič len bieda, prichádza do tmavého lesa. Tam sa otvoria nebesia a úbožiaka vezmú do svojho lesku, plnosti a nádhery.

Je to príbeh o tom, ako Boh prichádza na svet, ako pôsobí, ako nás obdarúva a sprevádza. Ježiš obdarúval tých, ktorí na svojej životnej ceste stáli bokom. Boli to žobráci, slepí, chromí, nemí, hluchí a malomocní, ktorých objímal svojou láskou, sýtil chlebom a otváral im nový pohľad na život. Jeho cesta odovzdanosti a vydania sa do krajnosti končí na kríži, kedy i slnko stemnelo a otvoril sa temný les, tma konca života. To však nie je koniec príbehu. Kristus vstal z mŕtvych a vystúpil do neba. Tým nám otvoril cestu k milujúcemu Otcovi a dal nám priestor slúžiť v láske.

„Lebo Boh tak miloval svet, že dal svojho jednorodeného Syna, aby nik kto v neho verí, nezašlynul, ale mal život večný.“ (Jn 3,16)

Rozprávka však obsahuje v sebe aj protirečenia, ktoré nesmieme prehliadnuť. Sú ľudia, ktorí mnoho dávali a úprimne sa pokúšali darovať všetko – v zamestnaní, v partnerských vzťahoch, ako rodička, v službe cirkvi – ale nakoniec sa cítia nedocenení, nepotrební, unavení a rozčarovaní.

Príčinou tejto biedy, slabosti a nevďačnosti nie je zamestnávateľ, partner, dieťa alebo cirkev. Bieda, slabosť a túžba okúsiť vďaku sídli v nás samotných. Každý človek má v sebe svoje „dieťa“, ktoré „mrzne“ a túži po láske. Potrebuje práve tak ako dieťa pozornosť, náklonnosť a milujúcu starostlivosť druhých ľudí.

„Milovať budeš Pána, svojho Boha, celým svojím srdcom, celou svojou dušou a celou svojou myslou! Milovať budeš svojho bližneho ako seba samého!“ (Mt 22, 37.39)

Ak jeden z týchto troch vzťahov zostáva nenaplnený, potom naše „dieťa“ trpí.

1. ÚVOD

Obrazy v rozprávke sú metaforou toho, čo prežívame. Cesta je symbolom cesty života, temný les je symbolom utrpenia a konca života, hviezdy osvetľujúce temnotu sú ako dôležité životné rozhodnutia. Je to rozprávka o nás samých.

Vytvárame spoločenstvo

- Sedíme v kruhu (na zemi alebo na stoličkách). Katechéta vezme lano a posieľa jeden koniec deťom po obvode kruhu. Lano putuje z ruky do ruky, až kým sa jeho začiatok spojí s koncom. Takto lano spojilo všetkých, ktorí sa ho držia.
- Lano položíme pred seba na zem. Kto chce, ale vždy len jeden, môže ísť k lanu a upraviť ho tak, aby vznikol čo najdokonalejší kruh.

- Katechéta vezme jednu zloženú hnedú šatku, vyberie si pomocníka, s ktorým spoločne chytia šatku tak, aby vznikol obdĺžnik, ktorý položia po vonkajšej strane obvodu kruhu vytvoreného z lana. Pomocník si vyberie ďalšieho do dvojice. Týmto spôsobom položíme na obvod kruhu toľko šatiek, aby sa hnedý kruh uzavrel.
- Deti môžu jeden za druhým obísť vytvorený kruh s otvorenými očami, so zatvorenými očami so sprievodcom alebo bez jeho pomoci. Začiatok a koniec cesty môžeme oznamovať úderom gongu alebo pritom každému dieťaťu zaspievať:

Vy - daj sa na ces-tu bud' svet-lom! Vy - daj sa na ces-tu bud' svet-lom!

Vy - daj sa na ces-tu bud' svet - lom! A - ko náš Pán!

- Katechéta pripraví čierne a tmavomodré šatky a rovnakým spôsobom nimi (spolu s deťmi) vyplní stred kruhu s tým rozdielom, že šatky sú úplne rozložené. Vznikne obraz oblohy.
- Jedno dieťa si vyberie spoločníka, ktorý si sadne na tmavú plochu obrazu v kruhu a položí si dlane na oči. Je obklopený tmavou farbou, sedí na nej, vidí ju za zatvorenými očami i vo svojej fantázii. Povieme mu, že oči môže otvoriť až vtedy, keď začuje zvuk gongu. Kým takto čaká, jeho spoločník poskladá pred neho hviezdu z vykladacieho materiálu. Potom sa ozve gong a čakajúce dieťa otvorí oči. Uvidí „svoju hviezdu“.
- V menšej skupine sa vystriedajú všetci, vo väčšej skupine aktivitu zopakujeme len niekoľkokrát a potom vyzveme ostatné deti, aby si na tmavej ploche v strede kruhu vytvorili sami svoje hviezdy.

2. HLAVNÁ ČASŤ

Rozprávanie

Každý má na nebi „svoju hviezdu“ – tak začneme rozprávať rozprávku. Po každej časti katechéta zapáli niekoľko sviečok a rozdá tak, aby na konci rozprávky mal sviečku každý. Ak pracuje s malými deťmi, rozdá im sviečky na konci rozprávky, alebo ich ukladá na tmavú plochu obrazu sám.

„Bolo raz jedno dievčatko. Malo domov i rodičov, ktorí sa o ňu starali a dali jej všetko, čo potrebovala. Jedného dňa rodičia zomreli. Dievčatko zostalo samé a do jeho života prišla tma. Povedalo si: „Nezostanem tu, kde je všetko chladné a smutné.“ Vydalo sa do sveta, do života. Nemalo pri sebe nič okrem toho, čo mala na sebe a okrem kúska chleba, ktorý mu niekto zo súcitu daroval. Po nejakom čase stretlo žobráka. Triasol sa zimou na kraji cesty a prosil. Ruky hovorili to, čo ústa už nedokázali vysloviť: „Som veľmi hladný, daj mi niečo na jedenie.“ Dievčatko dlho nerozmýšľalo a podalo mu svoj kúsok chleba. Bol to síce obyčajný kúsok chleba, ale pre žobráka akoby v temnote jeho biedy vyšla hviezda.“

Katechéta udrie na gong, deti zaspievajú pesničku a rozsvietia na tmavej ploche jednu čajovú sviečku.

„Cesta životom išla ďalej a ako to už býva, viedla chvíľu do kopca a chvíľu z kopca. Po nejakej dobe dievčatko opäť stretlo niekoho, kto sedel pri ceste. Bolo to dieťa. Malo na sebe len krátku košielku, triaslo sa na celom tele a od mrazu malo skrehnuté ruky. „Ty úbohé dieťaťko,“ povedalo dievčatko, zovrela ho do náručia a zostalo pri ňom. Skôr ako odišlo, darovalo mu svoju teplú čiapku. Aj pre toto dieťa akoby vyšla v temnote jeho samoty hviezda.“

Katechéta udrie na gong, deti zaspievajú pesničku a rozsvietia na tmavej ploche ďalšiu čajovú sviečku.

„Dievčatko šlo ďalej. Cesta životom býva dlhá, vedie úrodným krajom i vyprahnutou zemou, vedie dňom i nocou. Niekedy sú na nej pekné chvíle, inokedy býva smutno. Dievčatko stretlo ešte veľa ľudí. Jedného dňa, kedy veľmi mrzlo, stretlo úbožiaka. Nikto ho nechcel, nikto mu nevenoval ani vlúdne slovo, ani vlúdny pohľad. Bol premrznutý na tele i na srdci. Dievčatko sa naňho vlúdne pozrelo a prehovorilo. Rozprávalo sa s ním tak dlho, dokiaľ sa jeho srdce neroztopilo. Keď odchádzalo, povedalo mu: „Mám ťa rada,“ a darovalo mu svoj teplý plášť. Aj pre neho akoby v jeho temnote na chvíľu zažiarila hviezda.“

Katechéta udrie na gong, deti zaspievajú pesničku a rozsvietia na tmavej ploche ďalšiu čajovú sviečku.

„Cesta trvala veľa dní, týždňov a rokov. A znova stojí pri ceste, ktorou kráča dievčatko, človek, prosiaci o pomoc. Je starý, nepotrebný, zbytočný, spôsobuje ostatným len výdavky. Odstrčili ho na kraj dediny a tu zostal. Dievčatko s dobrým srdcom ho prijalo. Darovalo mu svoju blízkosť, teplo, dobré slovo, svoj čas. A keď odchádzalo, dalo mu svoj teplý sveter. Aj pre tohto človeka vyšla na chvíľu hviezda v temnote jeho staroby.“

Katechéta udrie na gong, deti zaspievajú pesničku a rozsvietia na tmavej ploche ďalšiu čajovú sviečku.

„Cesta viedla do hlbokého temného lesa. Dievčatko bolo takmer pri cieli. Zostarilo, rozdalo mnoho zo svojej životnej sily a lásky. Teraz stálo, na kraji temného lesa, na konci, o ktorom nikto nevie, čo sa v ňom nachádza a čo v ňom čaká. Skôr ako dievčatko vošlo do lesa, uvidelo, že na kraji cesty ešte niekto sedí. Bolo to dieťa, na ktoré nikto nemal čas. Snáď sa mu stratili rodičia, snáď museli celý deň pracovať a dieťa bolo ponechané samé na seba. Dievčatko dobre vedelo, čo dieťa potrebuje a skôr než vstúpilo do lesa, darovalo dieťaťu svoj čas, teplo a lásku. Aj preň na chvíľu zažiarila hviezda v temnote.“

Katechéta udrie na gong, deti zaspievajú pesničku a rozsvietia na tmavej ploche ďalšiu čajovú sviečku.

„Dievčatko už nemalo nič. Vstúpilo do temného lesa a samo by potrebovalo, aby v jeho temnote vyšla hviezda. A stalo sa tak. Z neba začali padať hviezdy a obliekli dievčatko do krásnych šiat z hviezd, až celé zažiarilo a svietilo ako hviezda. Celé nebo zostúpilo na zem, aby dievčatko oblieklo do svetla.“

3. ZÁVER

So sviečkami môžeme prejsť po miestnosti a položiť ich ku svojim hviezdám na tmavú plochu obrazu. Pritom môžeme zaspievať pieseň *Vydaj sa na cestu...*

(Preložené podľa: Ta Hviezda naděje pro mne i tebe je, CPK, Ostrava)

Stretnutie Šimona s Ježišom

(jasličková pobožnosť pre deti predškolského veku)

Anjel: Chceme vám povedať legendu o chlapcovi, ktorý stretol Ježiša. Volal sa Šimon, býval v jednoduchom domčeku na predmestí Betlehema. Bol pastierikom. Staral sa o ovečky svojho otca. Počúvajte, čo sa prihodilo malému Šimonovi istej nezvyčajnej noci.

Šimon: Stratila sa mi jedna ovečka, a už je veľmi neskoro, určite sa, chuderka, niekde zatúlala a nevie nájsť cestu naspäť. Neviem, čo mám robiť. Otecko sa bude na mňa hnevať.

Vchádzajú Mária a Jozef.

Jozef: Prečo si taký smutný?

Šimon: Stratila sa mi ovca, a noc bude studená.

Jozef: *(usmieva sa a vyberá spod plášte ovečku)* Stála pri ceste a triasla sa zimou.

Šimon: Ako sa teším. Veľmi pekne ďakujem. Ale prepáčte, nepredstavil som sa vám. Volám sa Šimon.

Jozef: Ja sa volám Jozef a toto je moja žena, Mária. Zakrátko sa nám narodí dieťaťko. V najbližších dňoch sa budeme musieť zdržať v Betleheme. Hľadáme nocľah...

Šimon: Ale teraz je veľmi veľa ľudí v Betleheme. Ak nič nenájdete, tam dole je malá maštaľka, ktorú práve nikto nepoužíva.

Mária a Jozef: Ďakujeme ti, Šimon. Do videnia.

Šimon: Nech sa vám darí. Ešte raz ďakujem za to, že ste mi zachránili ovečku.

Mária a Jozef: *(prichádzajú k majiteľovi hostinca)* Pozdravujeme ťa, dobrý človek, nenájde sa u teba nocľah? Vidíš, Mária, moja žena, je veľmi unavená a čaká dieťaťko.

Majiteľ: Nocľah, hm..., žiaľ, všetko už mám obsadené.

Jozef: *(prichádza k inému majiteľovi)* Nemáš voľné miesto?

Majiteľ: Odíďte odtiaľto! Pre chudobných nemám nič.

Mária: Tu nič nenájdeme, Jozef, som veľmi unavená. Už je neskoro. Poďme teda do tej maštaľky.

Šimon: *(v posteli)* Už je polnoc. Noc je jasná, ale veľmi chladná. Som veľmi zvedavý, či Mária s Jozefom našli nejaký útulok. Nemôžem zaspáť, zájdem do maštaľky.

Koleda: Dnes v Betleheme....

Mária: *(túli dieťaťko)* Pod' bližšie, Šimon a pozri sa, to je malý Ježiš.

Šimon: *(dá dole šál a podáva ho Márii)* Prosím ťa, vezmi si, to je pre Ježiša, aby mu nebola zima. *(Vkladá ruky do vrečka, vyberie píšťalku a dáva ju Jozefovi).* Vezmi si túto píšťalku, aby si malému Ježišovi zahral uspávanku.

Zvonia zvončeky, idú deti s darmi...

Koleda: Prišli sme do Betlehema...

Jeden z ľudí: Ukázal sa nám na nebi anjel a povedal: Tejto noci sa narodil Vykupiteľ. Nájdete ho v jasličkách, v maštaľke... Prišli sme teda, aby sme ho videli a poklonili sa mu.

Sadnú si okolo Márie a Jozefa.

Koleda: Hajaj, búvaj, malé Dieťa...

Vchádzajú traja králi.

Traja králi: Prišli sme, aby sme vzdali poklonu novému Kráľovi. Priviedla nás tu hviezda. Chceme obetovať Ježišovi dary: zlato, kadidlo a myrhu.

Koleda: Tichá noc...

Anjel: V najbližších dňoch i týždňoch Šimon veľa rozmýšľal o tom, čo sa stalo onej noci v malej maštaľke. Mal stále pred očami Máriu a Jozefa s malým Ježišom a vedel jedno, že na to nezabudne do konca života.

A my vieme, že táto noc nezmenila iba život Šimona, ale i život nás všetkých.

Ježiš sa narodil i pre teba a túži po tom, aby si ani ty na neho nikdy nezabudol.

(Spracované podľa námietov z časopisu KATECHETA)